

TEOREMA (ABELOVA) AKO STEPENI RED $\sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n$ SA $R > 0$ KONVERGIRA U

$x=R$, ONDA ON RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[d, R]$ ZA SVAKO $d \in (-R, R)$

I NJEGOVA SUMA JE NEPREKIDNA SLEVA U $x=R$, TO JEST

$$\lim_{x \rightarrow R-} \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n = \sum_{n=0}^{\infty} a_n R^n$$

$$(\text{ili } \lim_{x \rightarrow R-} f(x) = f(R), \text{ GDE JE } f(x) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n x^n).$$

LEMA AKO JE REALNA FUNKCIJA f BESKONAČNO DIFERENCIJABILNA NA SEGMENTU $[x_0-h, x_0+h]$ I POSTOJI KONSTANTA M , TAKVA DA ZA SVAKO $n \in \mathbb{N}$ I SVAKO $x \in [x_0-h, x_0+h]$ VAŽI $|f^{(n)}(x)| \leq M$, TADA JE $\lim_{n \rightarrow \infty} R_n(x) = 0$ ZA SVE $x \in [x_0-h, x_0+h]$, $(R_n(x) = f(x) - T_n(x, x_0), \text{ T.J. } \lim_{n \rightarrow \infty} T_n(x, x_0) = f(x)).$

DOKAZ ZA SVAKO $x \in [x_0-h, x_0+h]$ OSTATAK $R_n(x)$ ZAPIŠAN U LAGRANŽOVOM OBLIKU

$$R_n(x) = \frac{f^{(n+1)}(\xi_x)}{(n+1)!} (x-x_0)^{n+1}, \text{ GDE JE } \xi_x = x_0 + \theta(x-x_0), \theta \in (0, 1).$$

$$\text{ODAVDE JE } |R_n(x)| = \left| \frac{f^{(n+1)}(\xi_x)}{(n+1)!} (x-x_0)^{n+1} \right| \leq \frac{M}{(n+1)!} |h|^{n+1},$$

$$\text{PA IZ } \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{M}{(n+1)!} |h|^{n+1} = 0 \text{ SLEDI } \lim_{n \rightarrow \infty} R_n(x) = 0.$$

SLEDEĆE FUNKCIJE RAZVIĆEMO U STEPENI RED U OKOLIKI TAČKE $x_0 = 0$, ODHOSHO JEDNAKE SU MAKLORENOVOM REDU.

1) $f(x) = e^x$ JE BESKONAČNO DIFERENCIJABILNA

$$f^{(n)}(x) = e^x, f^{(n)}(0) = 1 \quad \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!} \text{ MAILLORENOV RED}$$

ZA $x \in [0-h, 0+h] = [-h, h]$ VAŽI $|f^{(n)}(x)| = e^x \leq e^h = M$ ZA SVAKO $n \in \mathbb{N}$.

NA OSNOVU LEME $\lim_{n \rightarrow \infty} R_n(x) = 0$ ZA SVAKO $x \in [-h, h]$,

$$\text{ODHOSHO } f(x) = e^x = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!} \text{ ZA SVAKO } x \in \mathbb{R}.$$

(JER AKO x FIKSIRAMO MOŽEMO NAĆI h TAKVO DA JE $x \in [-h, h]$)
I PRIMEINITI PRETHODNO

IZRAČUNAJMO RADIJUS KONVERGENCIJE

$$R = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\frac{1}{n!}}{\frac{1}{(n+1)!}} = \lim_{n \rightarrow \infty} (n+1) = +\infty$$

STEPENI RED APSOLUTNO KONVERGIRA NA $(-\infty, +\infty)$

i RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[a, b]$ ZA SVAKO $-\infty < a < b < +\infty$.

2) $f(x) = \sin x$, $|f^{(n)}(x)| \leq 1$ ZA SVAKO $x \in \mathbb{R}$ I $n \in \mathbb{N}$

MAKLORENOV RED JE $\sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \frac{x^{2n+1}}{(2n+1)!}$

NA OSNOVU LEME $f(x) = \sin x = \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \frac{x^{2n+1}}{(2n+1)!}$ ZA SVAKO $x \in \mathbb{R}$

$$R = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{(-1)^n \frac{1}{(2n+1)!}}{(-1)^{n+1} \frac{1}{(2n+3)!}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{(2n+3)!}{(2n+1)!} = \lim_{n \rightarrow \infty} (2n+3)(2n+2) = +\infty$$

STEPENI RED APSOLUTNO KONVERGIRA NA $(-\infty, +\infty)$

i RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[a, b]$ ZA SVAKO $-\infty < a < b < +\infty$.

3) $f(x) = \cos x$, $|f^{(n)}(x)| \leq 1$ ZA SVAKO $x \in \mathbb{R}$ I $n \in \mathbb{N}$

SLIČNO KAO I U PRETHODNOM PRIMERU

$$f(x) = \cos x = \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \frac{x^{2n}}{(2n)!} \text{ ZA SVAKO } x \in \mathbb{R}$$

STEPENI RED APSOLUTNO KONVERGIRA NA $(-\infty, +\infty)$

i RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[a, b]$ ZA SVAKO $-\infty < a < b < +\infty$

4) $f(x) = \ln(1+x)$

MAKLORENOV RED $\sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n} x^n$

$$R = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\left| \frac{(-1)^{n-1}}{n} \right|}{\left| \frac{(-1)^n}{n+1} \right|} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n+1}{n} = 1$$

MOŽE SE POKAZATI (AKO OSTATAK ZAPIŠEMO U KOŠIJEVOM OBLIKU)

$$\text{DA JE } f(x) = \ln(1+x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n} x^n \text{ ZA } x \in (-1, 1)$$

STEPENI RED APSOLUTNO KONVERGIRA NA $(-1, 1)$

STEPENI RED RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[a, b]$ ZA SVAKO $-1 < a < b < 1$

STEPENI RED KONVERGIRA U $x=1$ (LAJBHICOV KRITERIJUM)

NA OSNOVU ABELOVE TEOREME RED RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[0, 1]$, ODNOSNO

NA $[a, 1]$ ZA SVAKO $a \in (-1, 0)$ I NJEGOVA SUMA JE NEPREKIDNA SLEVA U $x=1$

$$\lim_{x \rightarrow 1-} \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^n}{n} = \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{1^n}{n} = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n}$$

$$i \quad \lim_{x \rightarrow 1-} \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^n}{n} = \lim_{x \rightarrow 1-} \ln(1+x) = \ln 2$$

$$\text{ODAVDE} \quad \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(-1)^{n-1}}{n} = \ln 2 \quad i \quad \ln(1+x) = \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^n}{n} \quad \text{ZA } x \in (-1, 1]$$

$$5) f(x) = (1+x)^d, \quad d \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{N}_0$$

$$\text{MAKLORENOV RED} \quad \sum_{n=0}^{\infty} \binom{d}{n} x^n, \quad \binom{d}{0} = 1, \quad \binom{d}{n} = \frac{d(d-1)\dots(d-n+1)}{n!} \quad \text{ZA } n \in \mathbb{N}$$

$$R = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{\binom{d}{n}}{\binom{d}{n+1}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{\frac{d(d-1)\dots(d-n+1)}{n!}}{\frac{d(d-1)\dots(d-n)}{(n+1)!}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{n+1}{d-n} \right| = 1$$

MOŽE SE POKAZATI (AKO OSTATAK ZAPIŠEMO U KOŠICEVOM OBLIKU)

$$\text{DA JE } f(x) = (1+x)^d = \sum_{n=0}^{\infty} \binom{d}{n} x^n \quad \text{ZA } x \in (-1, 1)$$

STEPENI RED APSOLUTNO KONVERGIRA NA $(-1, 1)$ I RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[d, 3]$ ZA SVAKO $-1 < d < 3 < 1$.

ISPITAJMO KONVERGENCIJU U $x = 1$ I $x = -1$.

$$\text{VAŽI } \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right| = \frac{n+1}{n-d} = \left(1 + \frac{1}{n}\right) \left(1 - \frac{d}{n}\right)^{-1} = \left(1 + \frac{1}{n}\right) \left(1 + \frac{d}{n} + O\left(\frac{1}{n^2}\right)\right) = 1 + \frac{d+1}{n} + O\left(\frac{1}{n^2}\right)$$

NA OSNOVU GAUSOVOG KRITERIJUMA ZA $d > 0$ RED $\sum_{n=0}^{\infty} \binom{d}{n}$ APSOLUTNO KONVERGIRA ZA $d \in (-1, 0)$ VAŽI $|a_n| > |a_{n+1}|$ I $\binom{d}{n} = (-1)^n \frac{(n-1-d)(n-2-d)\dots(1-d) \cdot d}{n!}$

$$\text{ZATIM } \lim_{n \rightarrow \infty} e^{\ln C_n} = e^{\lim_{n \rightarrow \infty} \ln(1 - \frac{d+1}{n}) + \ln(1 - \frac{d+1}{n-1}) + \dots + \ln(1 - \frac{d+1}{2})} = e^{\lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=2}^n \ln(1 - \frac{d+1}{k})} = 0$$

$$\text{JER } \sum_{k=2}^{\infty} \ln(1 - \frac{d+1}{k}) \text{ DIVERGIRA I } \lim_{n \rightarrow \infty} \sum_{k=2}^n \ln(1 - \frac{d+1}{k}) = -\infty, \quad C_n = \frac{(n-1-d)\dots(1-d)}{n \cdot (n-1) \dots 2}$$

DOKAZALI SMO $\lim_{n \rightarrow \infty} \binom{d}{n} = 0$ I $|\binom{d}{n}| > |\binom{d}{n+1}|$, PA RED $\sum_{n=0}^{\infty} \binom{d}{n}$ KONVERGIRA (LAJBHICOV)

$$\text{RED } \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \binom{d}{n} \text{ JE POZITIVAN I VAŽI } \frac{d_n}{d_{n+1}} = 1 + \frac{1+d}{n} + O\left(\frac{1}{n^2}\right), \quad d_n = (-1)^n \binom{d}{n},$$

PA NA OSNOVU GAUSOVOG KRITERIJUMA ($1+d < 1$) RED DIVERGIRA.

ZA $d = -1$, $\binom{-1}{n} = (-1)^n$ I REDOVI $\sum_{n=0}^{\infty} \binom{-1}{n}$ I $\sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \binom{-1}{n}$ DIVERGIRAJU

ZA $d < -1$, IZ $|a_n| < |a_{n+1}|$ SLEDI DA $\binom{d}{n} \not\rightarrow 0$, PA REDOVI $\sum_{n=0}^{\infty} \binom{d}{n}$ I $\sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \binom{d}{n}$ DIVERGIRAJU

DOKAZALI SMO DA RED $\sum_{n=0}^{\infty} \binom{d}{n} x^n$ U $x=1$ APSOLUTNO KONV. ZA $d > 0$
 USLOVLO KONV. ZA $d \in (-1, 0)$
 DIVERGIRA ZA $d \leq -1$
 $x=-1$ APSOL. KONV. ZA $d > 0$
 DIVERGIRA ZA $d < 0$

KORISTEĆI ABELOVU TEOREMU DOBIJAMO

$$\text{ZA } \alpha > 0 \quad (1+x)^\alpha = \sum_{n=0}^{\infty} \binom{\alpha}{n} x^n \quad \text{ZA SVAKO } x \in [-1, 1]$$

$$\text{ZA } \alpha \in (-1, 0) \quad (1+x)^\alpha = \sum_{n=0}^{\infty} \binom{\alpha}{n} x^n \quad \text{ZA SVAKO } x \in (-1, 1)$$

$$\text{ZA } \alpha \leq -1 \quad (1+x)^\alpha = \sum_{n=0}^{\infty} \binom{\alpha}{n} x^n \quad \text{ZA SVAKO } x \in (-1, 1)$$

PRIMER RAZVITI FUNKCIJU $f(x) = \arcsin x$ U STEPENI RED

DOMEN FUNKCIJE JE $[-1, 1]$. ZNAMO DA JE $f'(x) = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} = (1-x^2)^{-\frac{1}{2}}$ ZA SVAKO $x \in (-1, 1)$

POZNAT JE RAZVOJ FUNKCIJE

$$(1+t)^\alpha = \sum_{n=0}^{\infty} \binom{\alpha}{n} t^n \quad \text{ZA } t \in (-1, 1)$$

AKO JE $x \in (-1, 1)$, Onda JE $t = -x^2 \in (-1, 1)$ I VAŽI

$$(1-x^2)^{-\frac{1}{2}} = \sum_{n=0}^{\infty} \binom{-\frac{1}{2}}{n} (-x^2)^n = \sum_{n=0}^{\infty} (-1)^n \binom{-\frac{1}{2}}{n} x^{2n}$$

$$\text{ZA } n=0 \quad \binom{-\frac{1}{2}}{0} = 1$$

$$\begin{aligned} \text{ZA } n \geq 1 \quad \binom{-\frac{1}{2}}{n} &= \frac{(-\frac{1}{2})(-\frac{1}{2}-1) \cdots (-\frac{1}{2}-n+1)}{n!} = \frac{(-\frac{1}{2})(-\frac{3}{2}) \cdots (-\frac{2n-1}{2})}{n!} \\ &= \frac{(-1)^n (2n-1)!!}{2^n \cdot n!} \end{aligned}$$

$$f'(x) = (1-x^2)^{-\frac{1}{2}} = 1 + \sum_{n=1}^{\infty} (-1)^n \frac{(-1)^n (2n-1)!!}{2^n \cdot n!} x^{2n} = 1 + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} x^{2n} \quad \text{ZA } x \in (-1, 1)$$

$\uparrow$
ZA $n=0$

MOŽEMO PRIMERITI NJOVU-LAJBNICOVU FORMULU ($f'(x)$ JE NEPREKIDNA NA $(-1, 1)$)

$$\int_0^x f'(t) dt = f(x) - f(0) \quad \text{ZA SVAKO } x \in (-1, 1),$$

$$\text{ONAKLE JE } f(x) = f(0) + \int_0^x f'(t) dt.$$

VAŽI $f(0) = \arcsin 0 = 0$, PA JE

$$f(x) = 0 + \int_0^x \left(1 + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} t^{2n} \right) dt = x + \int_0^x \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} t^{2n} dt$$

RADIJUS KONVERGENCIJE STEPENOG REDA $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} u^n$ JE

$$R = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \left| \frac{\frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!}}{\frac{(2n+1)!!}{2^{n+1} \cdot (n+1)!}} \right| = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{2 \cdot (n+1)}{2n+1} = 1,$$

PA RED $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} t^{2n}$ ($t^2 = u$) JE APSOLUTNO KONVERGENTAN NA $(-1, 1)$

I RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[0, x]$.

ODAVDE SLEDI DA SE STEPEKI RED $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} t^{2n}$ MOŽE INTEGRALITI

ČLAN PO ČLAN I DA VAŽI

$$\begin{aligned} \int_0^x \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} t^{2n} dt &= \sum_{n=1}^{\infty} \int_0^x \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} t^{2n} dt = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} \frac{t^{2n+1}}{2n+1} \Big|_0^x = \\ &= \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n!} \frac{x^{2n+1}}{2n+1}, \end{aligned}$$

ODAKLE JE $f(x) = x + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n! (2n+1)} x^{2n+1}$ ZA SVAKO $x \in (-1, 1)$

ISPITAĆEMO KONVERGENCIJU REDA U $x=1$ I $x=-1$.

ZA $x=1$ IMAMO $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n! (2n+1)}$ I NA OSNOVU GAUSOVOG KRITERIJUMA

$$\frac{Q_n}{Q_{n+1}} = \frac{\frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n! (2n+1)}}{\frac{(2n+1)!!}{2^{n+1} \cdot (n+1)! (2n+3)}} = \frac{2(n+1)(2n+3)}{(2n+1)(2n+1)} = \frac{4n^2 + 10n + 6}{4n^2 + 4n + 1}$$

$$= \left(1 + \frac{5}{2} \frac{1}{n} + \frac{3}{2} \frac{1}{n^2}\right) \left(1 + \frac{1}{n} + \frac{1}{n^2}\right)^{-1} = \left(1 + \frac{5}{2} \frac{1}{n} + \frac{3}{2} \frac{1}{n^2}\right) \left(1 - \frac{1}{n} + O\left(\frac{1}{n^2}\right)\right)$$

$$= 1 + \frac{3}{2} \cdot \frac{1}{n} + O\left(\frac{1}{n^2}\right), \quad \lambda = 1, \quad \mu = \frac{3}{2} > 1$$

RED KONVERGIRA ZA $x=1$. I ZA $x=-1$ RED KONVERGIRA (JER APSOLUTNO

KONVERGIRA). NA OSNOVU ABELOVE TEOREME STEPEKI RED

RAVNOMERNO KONVERGIRA NA $[-1, 1]$ I RAZVOJ VAŽI ZA SVAKO $x \in [-1, 1]$,

$$\arcsin x = x + \sum_{n=1}^{\infty} \frac{(2n-1)!!}{2^n \cdot n! (2n+1)} x^{2n+1}.$$

PRED - HILBERTOV PROSTOR

NEKA JE X REALNI VEKTORSKI PROSTOR.

PODSETHNIK: X ZADOVOLJAVJA SLEDEĆE AKSIOME

- 1) ASOCIJATIVNOST $u + (v + w) = (u + v) + w \quad \forall u, v, w \in X$
- 2) KOMUTATIVNOST $u + v = v + u \quad \forall u, v \in X$
- 3) NEUTRALNI ELEMENT $\exists 0 \in X \quad u + 0 = u \quad \forall u \in X$
- 4) INVERZ $\forall u \in X \quad \exists u^{-1} \quad u + u^{-1} = 0 \quad (u^{-1} \text{ OZNAČIMO SA } -u)$
- 5) USILJIVOST SA
MNOŽENJEM SKALARA $\alpha(\beta u) = (\alpha\beta)u \quad \forall \alpha, \beta \in \mathbb{R}, \forall u \in X$
- 6) NEUTRAL ZA MNOŽENJE
SKALAROM $1 \cdot u = u \quad \forall u \in X \quad (1 \in \mathbb{R})$
- 7) DISTRIBUTIVNOST MNOŽENJA
SKALARA U ODNOSU NA
SABIRANJE VEKTORA $\alpha(u + v) = \alpha u + \alpha v \quad \forall \alpha \in \mathbb{R}, \forall u, v \in X$
- 8) DISTRIBUTIVNOST MNOŽENJA
SKALARA U ODNOSU NA
SABIRANJE SKALARA $(\alpha + \beta)u = \alpha u + \beta u \quad \forall \alpha, \beta \in \mathbb{R}, \forall u \in X$

DEFINICIJA

FUNKCIJA $\langle \cdot, \cdot \rangle : X \times X \rightarrow \mathbb{R}$ (SVAKOM PARU (x, y)

ELEMENTATA IZ X DODELJUJE REALAN BROJ KOJEG ĆEMO
ZAPISATI KAO $\langle x, y \rangle$ ILI $x \cdot y$) NAZIIVA SE SKALARNI PROIZVOD
NA X AKO ZA SVAKO $x, y, z \in X$ I SVAKO $\lambda \in \mathbb{R}$ VAŽI

- 1) $\langle x, y \rangle = \langle y, x \rangle$
- 2) $\langle \lambda x, y \rangle = \lambda \langle x, y \rangle$
- 3) $\langle x + y, z \rangle = \langle x, z \rangle + \langle y, z \rangle$
- 4) $\langle x, x \rangle \geq 0$
- 5) $\langle x, x \rangle = 0 \Leftrightarrow x = 0$

ZA SVAKO $\lambda \in \mathbb{R}$ I ZA SVAKO $x, y \in X$ VAŽI

$$0 \leq \langle \lambda x + y, \lambda x + y \rangle = \lambda^2 \langle x, x \rangle + 2\lambda \langle x, y \rangle + \langle y, y \rangle,$$

PA DISKRIMINANTA NIJE POZITIVNA, TO JEST

$$(2\langle x, y \rangle)^2 - 4\lambda^2 \langle x, x \rangle \langle y, y \rangle \leq 0, \text{ ODNOSNO}$$

$$\langle x, y \rangle^2 \leq \langle x, x \rangle \langle y, y \rangle \text{ ZA SVAKO } x, y \in X \text{ (KOŠI-SVARCOVA)}$$

ZA SVAKO $x, y \in X$ VAŽI:

$$\begin{aligned} 0 \leq \langle x+y, x+y \rangle &= \langle x, x \rangle + 2\langle x, y \rangle + \langle y, y \rangle \leq \langle x, x \rangle + 2|\langle x, y \rangle| + \langle y, y \rangle \\ &= \langle x, x \rangle + 2\sqrt{\langle x, x \rangle \cdot \langle y, y \rangle} + \langle y, y \rangle = (\sqrt{\langle x, x \rangle} + \sqrt{\langle y, y \rangle})^2 \\ \sqrt{\langle x+y, x+y \rangle} &\leq \sqrt{\langle x, x \rangle} + \sqrt{\langle y, y \rangle} \quad \text{NEJEDNAKOST MINIKOVSKOG} \end{aligned}$$

U SVAKOM PROSTORU X SA SKALARNIM PROIZVODOM $\langle \cdot, \cdot \rangle$ MOŽEMO UVESTI FUNKCIJU $\|\cdot\|: X \rightarrow [0, +\infty)$ (NAZIVAMO JE NORMOM) POMOCU $\|x\| = \sqrt{\langle x, x \rangle}$ KOJA ZADOVOLJAVLJA SLEDEĆE OSOBINE

1) $\|x\| = 0 \Leftrightarrow x = 0$

2) $\|\lambda x\| = |\lambda| \cdot \|x\|$ ZA SVAKO $\lambda \in \mathbb{R}$ I ZA SVAKO $x \in X$

3) $\|x+y\| \leq \|x\| + \|y\|$

OSOBINE 1) I 2) SU POSLEDICE OSOBINA SKALARNOG PROIZVODA I OSOBINA 3) JE POSLEDICA NEJEDNAKOSTI MINIKOVSKOG.

DEFINICIJA PRED-HILBERTOV PROSTOR (REALAN) JE REALNI VEKTORSKI PROSTOR SA SKALARNIM PROIZVODOM.

PRIMER a) NEKA JE $X = \mathbb{R}^n = \{(x_1, \dots, x_n) : x_1, x_2, \dots, x_n \in \mathbb{R}\} = \mathbb{R} \times \mathbb{R} \times \dots \times \mathbb{R}$ I $\langle x, y \rangle = \sum_{i=1}^n x_i y_i$ ZA $x = (x_1, x_2, \dots, x_n)$ I $y = (y_1, y_2, \dots, y_n)$

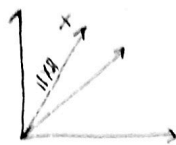
MOŽE SE DOKAZATI DA VAŽE OSOBINE 1)-6) I DA JE $(\mathbb{R}^n, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ PRED-HILBERTOV PROSTOR.

U NJEMU VAŽI:

$$\left(\sum_{i=1}^n x_i y_i \right)^2 \leq \sum_{i=1}^n x_i^2 \sum_{i=1}^n y_i^2, \text{ T.J. } \left| \sum_{i=1}^n x_i y_i \right| \leq \sqrt{\sum_{i=1}^n x_i^2} \cdot \sqrt{\sum_{i=1}^n y_i^2} \quad (\text{K-Š})$$

$$\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i + y_i)^2} \leq \sqrt{\sum_{i=1}^n x_i^2} + \sqrt{\sum_{i=1}^n y_i^2} \quad (\text{NEJEDNAKOST MINIKOVSKOG})$$

$$\|(x_1, \dots, x_n)\| = \sqrt{\sum_{i=1}^n x_i^2} \quad (\text{NORMA U } \mathbb{R}^n)$$

6) NEKA JE $X = \ell^2 = \{(x_n)_{n=1}^{\infty} : \sum_{i=1}^{\infty} x_i^2 < +\infty\}$ i

$$\langle x, y \rangle = \sum_{i=1}^{\infty} x_i y_i \quad \text{ZA } x = (x_n)_{n=1}^{\infty}, \text{ i } y = (y_n)_{n=1}^{\infty}, \text{ iz } \ell^2$$

MOŽE SE DOKAZATI DA VAŽE OSOBINE 1)-6) i DA JE

$(\ell^2, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ PRED-HILBERTOV PROSTOR.

U NJEMU VAŽI:

$$|\sum_{i=1}^{\infty} x_i y_i| \leq \sqrt{\sum_{i=1}^{\infty} x_i^2} \cdot \sqrt{\sum_{i=1}^{\infty} y_i^2} \quad (\text{KOŠI-ŠVARCOVA NEJEDNAKOST})$$

$$\sqrt{\sum_{i=1}^{\infty} (x_i + y_i)^2} \leq \sqrt{\sum_{i=1}^{\infty} x_i^2} + \sqrt{\sum_{i=1}^{\infty} y_i^2} \quad (\text{NEJEDNAKOST MINIKOVSKOG})$$

$$\|(x_n)_{n=1}^{\infty}\| = \sqrt{\sum_{i=1}^{\infty} x_i^2}$$

DEFINICIJA: ZA VEKTORE $x, y \in X$ U PRED-HILBERTOVOM PROSTORU KAŽEMO DA SU ORTOGONALNI AKO JE $\langle x, y \rangle = 0$.

STAV: AKO SU VEKTORI $x_1, x_2, \dots, x_n \in X$ U PRED-HILBERTOVOM PROSTORU MEĐUSOBNO ORTOGONALNI Onda VAŽI PITAGORINA TEOREMA

$$\|\sum_{i=1}^n x_i\|^2 = \sum_{i=1}^n \|x_i\|^2$$

DOKAZ ZA $n=2$ VAŽI

$$\begin{aligned} \|x_1 + x_2\|^2 &= \langle x_1 + x_2, x_1 + x_2 \rangle = \langle x_1, x_1 \rangle + 2\langle x_1, x_2 \rangle + \langle x_2, x_2 \rangle \\ &= \|x_1\|^2 + \|x_2\|^2, \end{aligned}$$

A ZA PROIZVOLJNO n SE DOKAŽE POMOCU MATEMATIČKE INDUKCIJE.

DEFINICIJA: ZA SISTEM VEKTORA $\{e_i : i \in J\}$ U PRED-HILBERTOVOM SISTEMU X KAŽEMO DA JE ORTOHORMIRAN (ONS) AKO JE

$$\langle e_i, e_j \rangle = \begin{cases} 1, & i=j \\ 0, & i \neq j \end{cases}$$

PRIMER a) U PRED-HILBERTOVOM PROSTORU $(\mathbb{R}^n, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ IMAMO ORTOHORMIRAN

SISTEM $e_1 = (1, 0, \dots, 0), e_2 = (0, 1, 0, \dots), \dots, e_n = (0, 0, \dots, 1)$

b) U PRED-HILBERTOVOM PROSTORU $(\ell^2, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ IMAMO ONS $\{e_i : i \in \mathbb{N}\}$

$e_1 = (1, 0, 0, \dots), e_2 = (0, 1, 0, \dots), \dots, e_n = (0, 0, \dots, 1, 0, \dots), \dots$

DEFINICIJA NEKA JE X BESKONAČNODIMENZIONI PRED-HILBERTOV PROSTOR i $\{e_1, e_2, \dots, e_n, \dots\}$ ORTOHORMIRAN NIZ VEKTORA U NJEMU.

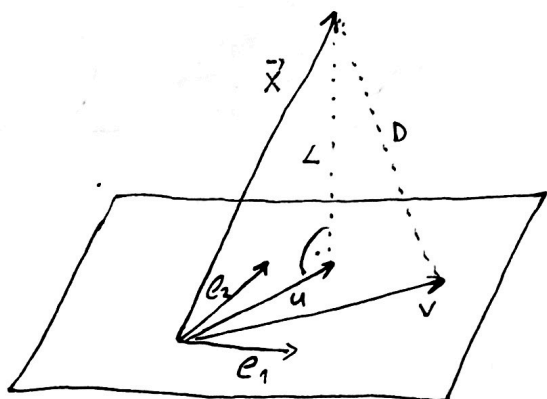
ZA BROJEVE $d_n = \langle x, e_n \rangle, n \in \mathbb{N}$ KAŽEMO DA SU FURIJEVI KOEFICIJENTI VEKTORA x U ODNOSU NA NIZ.

ZA RED $\sum_{n=1}^{\infty} d_n e_n = \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle e_n$ KAŽEMO DA JE FURIJEV RED VEKTORA

x U ODNOSU NA NIZ.

STAV NEKA JE $\{e_1, e_2, \dots\}$ ORTONORMIRAN NIZ VEKTORA U PRED-HILBERTOVOM PROSTORU X ; $x \in X$. OD SVIH LINEARNIH KOMBINACIJA $\sum_{i=1}^n \lambda_i e_i$, ZA UNAPRED DAT $n \in \mathbb{N}$, VEKTOR x NAJBOLJE APROKSIMIRA n -TA PARCIJALNA SUMA FURIJEOVOG REDA $\sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i$, TO JEST

$$\|x - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i\| \leq \|x - \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i\| \text{ ZA SVAKO } n \in \mathbb{N} \text{ I } \lambda_i \in \mathbb{R}.$$

$$u = \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i \quad L = \|x - u\|$$

$$v = \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i \quad D = \|x - v\|$$

$$L \leq D$$

DOKAZ VAŽI

$$\begin{aligned} \|x - \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i\|^2 &= \langle x - \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i, x - \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i \rangle = \langle x, x \rangle - \langle x, \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i \rangle - \langle \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i, x \rangle \\ &\quad + \langle \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i, \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i \rangle = \|x\|^2 - 2 \sum_{i=1}^n \lambda_i \langle x, e_i \rangle + \sum_{i=1}^n \lambda_i^2 \\ &= \|x\|^2 + \sum_{i=1}^n \lambda_i^2 - 2 \lambda_i \langle x, e_i \rangle = \|x\|^2 + \sum_{i=1}^n ((\lambda_i - \langle x, e_i \rangle)^2 - \langle x, e_i \rangle^2) \\ &= \|x\|^2 + \sum_{i=1}^n (\lambda_i - \langle x, e_i \rangle)^2 - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \|x - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i\|^2 &= \langle x - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i, x - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i \rangle = \\ &= \|x\|^2 - 2 \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2 + \langle \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i, \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i \rangle = \\ &= \|x\|^2 - 2 \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2 + \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2 = \|x\|^2 - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2 \end{aligned}$$

O DAVDE $\|x - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i\|^2 = \|x\|^2 - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2 \leq \|x\|^2 + \sum_{i=1}^n (\lambda_i - \langle x, e_i \rangle)^2 - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2$

$$= \|x - \sum_{i=1}^n \lambda_i e_i\|^2,$$

A JEDNAKOST VAŽI AKIKO $\lambda_i = \langle x, e_i \rangle$ ZA SVAKO i .

STAV (BESELOVA NEJEDNAKOST)

NEKA JE $\{e_1, e_2, \dots\}$ ORTONORMIRAN NIŽ VEKTORA U PRED-HILBERTOVOM PROSTORU X I $x \in X$. TADA VAŽI:

$$\sum_{i=1}^{\infty} \langle x, e_i \rangle^2 \leq \|x\|^2$$

DOKAZ U PRETHODNOM STAVU SMO DOKAZALI

$$\|x - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i\|^2 = \|x\|^2 - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2,$$

$$\text{ODAKLE JE } \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle^2 = \|x\|^2 - \|x - \sum_{i=1}^n \langle x, e_i \rangle e_i\|^2 \leq \|x\|^2$$

POSLEDICA RED $\sum_{i=1}^{\infty} \langle x, e_i \rangle^2$ KONVERGIRA I $\langle x, e_i \rangle$ (NIŽ FURIJEOVIH KOEFICIJENATA) TEŽI NULI.

DEFINICIJA NEKA JE X PRED-HILBERTOV PROSTOR. KAŽEMO DA NIŽ VEKTORA $x_n \in X$ KONVERGIRA KA VEKTORU $x \in X$ AKO VAŽI

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \|x_n - x\| = 0$$

$$\text{I PIŠEMO } \lim_{n \rightarrow \infty} x_n = x.$$

PRIMER a) AKO JE $X = \mathbb{R}$ KONVERGENCIJA VEKTORA JE POZNATA KONVERGENCIJA REALNIH BROJEVA

b) AKO JE $X = \mathbb{R}^k$ SA SKALARNIM PROIZVODOM $\langle (a_1, \dots, a_k), (b_1, \dots, b_k) \rangle = a_1 b_1 + \dots + a_k b_k$ I NORMOM $\|(a_1, a_2, \dots, a_k)\| = \sqrt{a_1^2 + a_2^2 + \dots + a_k^2}$,

ONDA NIŽ VEKTORA $x_n = (x_1^n, x_2^n, \dots, x_k^n)$ KONVERGIRA KA VEKTORU $x = (x_1, \dots, x_k)$ AKO I SAMO AKO

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \|x_n - x\| = \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{(x_1^n - x_1)^2 + (x_2^n - x_2)^2 + \dots + (x_k^n - x_k)^2} = 0,$$

ODNOSNO $\lim_{n \rightarrow \infty} x_i^n = x_i$ ZA SVAKO $i \in \{1, 2, \dots, k\}$

STAV AKO NIŽ VEKTORA (x_n) U PRED-HILBERTOVOM PROSTORU X KONVERGIRA KA $x \in X$, ONDA JE TAJ NIŽ OGRANIČEN, TO JEST

POSTOJI $M > 0$ TAKO DA JE $\|x_n\| \leq M$ ZA SVAKO $n \in \mathbb{N}$.

DOKAZ NEKA JE $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = x$. ODAVDE JE $\lim_{n \rightarrow \infty} \|x_n - x\| = 0$, PA JE REALAN NIŽ $\|x_n - x\|$ OGRANIČEN, POSTOJI $M_1 > 0$ TAKO DA JE $\|x_n - x\| \leq M_1$ ZA SVAKO $n \in \mathbb{N}$. VAŽI:

$$\|x_n\| = \|x_n - x + x\| \leq \|x_n - x\| + \|x\| \leq M_1 + \|x\| = M_2 \text{ ZA SVAKO } n \in \mathbb{N}.$$

STAV NEKA JE X PRED-HILBERTOV PROSTOR I NEKA NIŽOVI (x_n) I (y_n) KONVERGIRAJU KA $X \in X$ I $Y \in Y$. TADA JE

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \langle x_n, y_n \rangle = \langle X, Y \rangle \quad (\text{NEPREKIDNOST SKALARNOG PROIZVODA}).$$

DOKAZ IMAMO $\lim_{n \rightarrow \infty} \|x_n - X\| = 0$ I $\lim_{n \rightarrow \infty} \|y_n - Y\| = 0$.

DOKAZAĆEMO $\lim_{n \rightarrow \infty} |\langle x_n, y_n \rangle - \langle X, Y \rangle| = 0$, ODKUD MOŽE VAŽITI ZA NEKO $C > 0$ VAŽI:

ZA SVAKO $\varepsilon > 0$ POSTOJI $N_0 \in \mathbb{N}$ TAKO DA ZA SVAKO $n \geq N_0$

$$|\langle x_n, y_n \rangle - \langle X, Y \rangle| < C \cdot \varepsilon$$

NEKA JE $\varepsilon > 0$.

$$\text{VAŽI } |\langle x_n, y_n \rangle - \langle X, Y \rangle| = |\langle x_n, y_n \rangle - \langle x_n, Y \rangle + \langle x_n, Y \rangle - \langle X, Y \rangle|$$

$$\leq |\langle x_n, y_n - Y \rangle| + |\langle x_n - X, Y \rangle| \stackrel{(*)}{\leq} \|x_n\| \cdot \|y_n - Y\| + \|x_n - X\| \cdot \|Y\|$$

S OBZIROM DA $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = X$, NIŽ (x_n) JE OGRANIČEN I $\|x_n\| \in M$ ZA SVAKO n .

IZ $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = X$ SLEDI: DA POSTOJI $N_1 \in \mathbb{N}$ TAKO DA ZA SVAKO $n \geq N_1$

$$\|x_n - X\| < \varepsilon$$

IZ $\lim_{n \rightarrow \infty} y_n = Y$ SLEDI: DA POSTOJI $N_2 \in \mathbb{N}$ TAKO DA ZA SVAKO $n \geq N_2$

$$\|y_n - Y\| < \varepsilon.$$

ZA SVAKO $n \geq N_0 = \max\{N_1, N_2\}$ VAŽI:

$$|\langle x_n, y_n \rangle - \langle X, Y \rangle| \leq \|x_n\| \cdot \|y_n - Y\| + \|x_n - X\| \cdot \|Y\|$$

$$\leq M \cdot \varepsilon + \varepsilon \cdot \|Y\| = (M + \|Y\|) \cdot \varepsilon,$$

PA ĆEMO IZABRATI $C = M + \|Y\|$.

(*) ISKORISTILI SMO KOŠI-ŠVARCOVU NEJEDNAKOST $|\langle a, b \rangle| \leq \|a\| \cdot \|b\|$

DEFINICIJA

NEKA JE X PRED-HILBERTOV PROSTOR. ORTONORMIRAN SISTEM VEKTORA $\{e_n\}$ U X JE POTPUN (ILI DA PREDSTAVLJA ORTONORMIRANU BAZU U X) AKO ZA SVAKO $x \in X$ VAŽI

$$x = \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle e_n,$$

ODNOSNO $S_m = \sum_{n=1}^m \langle x, e_n \rangle e_n$ KONVERGIRA U NORMI KA X $\left(\lim_{m \rightarrow \infty} \left\| \sum_{n=1}^m \langle x, e_n \rangle e_n - x \right\| = 0 \right)$

STAV

(PARSEVAZOVA JEDNAKOST)

AKO JE $\{e_n\}$ POTPUN ORTONORMIRAN SISTEM VEKTORA U PRED-HILBERTOVOM PROSTORU, ONDA ZA SVAKO $x \in X$ VAŽI

$$\|x\|^2 = \sum_{i=1}^{\infty} \langle x, e_i \rangle^2.$$

DOKAZ ZA SVAKO $x \in X$ VAŽI

$$\|x\|^2 \langle x, x \rangle = \left\langle \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle e_n, \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle e_n \right\rangle = \left\langle \lim_{m \rightarrow \infty} \sum_{n=1}^m \langle x, e_n \rangle e_n, \lim_{m \rightarrow \infty} \sum_{n=1}^m \langle x, e_n \rangle e_n \right\rangle$$

$$\stackrel{(*)}{=} \lim_{m \rightarrow \infty} \left\langle \sum_{n=1}^m \langle x, e_n \rangle e_n, \sum_{n=1}^m \langle x, e_n \rangle e_n \right\rangle$$

$$\stackrel{(**)}{=} \lim_{m \rightarrow \infty} \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^m \langle x, e_i \rangle \langle x, e_j \rangle \langle e_i, e_j \rangle = \lim_{m \rightarrow \infty} \sum_{n=1}^m \langle x, e_n \rangle^2 = \sum_{n=1}^{\infty} \langle x, e_n \rangle^2.$$

(*) ISKORISTILI SMO NEPREKIDNOST SKALARNOG PROIZVODA

$$S_m = \sum_{n=1}^m \langle x, e_n \rangle e_n \rightarrow x \quad \lim_{m \rightarrow \infty} \langle S_m, S_m \rangle = \langle x, x \rangle$$

(**) ISKORISTILI SMO BILINEARNOST SKALARNOG PROIZVODA

$$\langle a+b, c+d \rangle = \langle a, b \rangle + \langle a, d \rangle + \langle b, c \rangle + \langle b, d \rangle$$